

KÜRESELLEŞMENİN ÖNCÜLLERİ KARŞISINDA ULUS DEVLET

*Oktay GÜNEY**

Geçtiğimiz yüzyılın sonları insanlık tarihi açısından inanılmaz hızlı bir değişimin rüzgarıyla savruldu. Ne olduğunu anlamaya kalmadan kendimizi 'içinden çıkılmaz' denilen, yeni bir çağın içinde buluverdik. Bu çağda bundan böyle tek egemen sistem olan kapitalizm yeni adını değişim rüzgarlarının tozu dumanı arasından ortaya çıkardı; küreselleşme! Aslında, kapitalist ekonomide bir ikinci devrimdir söz konusu olan ve dünya, tıpkı XV. ve XVI. yüzyıldaki coğrafya keşifleri ve sömürgeleştirme gibi yeni bir fetih çağına tanıklık ediyor. Gezegenimizin sahipleri hiçbir zaman bu denli az sayıda ve bu kadar güçlü olmamıştı. Bu gruplar, -ABD, Avrupa ve Japonya olmak üzere- bir üçlü topluluğun içindedirler. Ve onların yarısı da Birleşik Devletler'de mevzilenmiştir. Böylece olgu, aslında bir Amerikan olgusudur.¹

Küreselleşmenin planlı olarak yürütüldüğü açıkça ortada. Bu noktadan hareketle küreselleşmenin desteklenmesinde baş rol oynayan üç büyük masonik kuruluşun söz etmek gerekir :

- Yabancı İlişkiler Konseyi (Council of Foreign Relations / CFR, kuruluş: 1921)
- Üçlü Komisyon (Trilateral Commission/ TC, kuruluş: 1973)
- Bilderberg Group (BB, kuruluş: 1954)

Bir de bu üç kuruluşun üstünde yer alan bir yapı var: Ulu Göz. Ulu Göz içinde kimlerin yer aldığı pek bilinmiyor. Ancak Ulu Göz'ün üyeleri yukarıda adı geçen üç grubun da üyesi olan kişilerden oluşuyor². Bu örgütlerde dünyanın en büyük 5 ulus ötesi şirketinden 4'ü, dünyanın uluslararası 6 en büyük bankasından 5'i ve biri CNN olmak üzere, en büyük medya kuruluşlarının başkanları yer almaktadır. Daha somut örnekler mi? Toyota,

*Trakya Üniversitesi, İktisat Bölümü Öğrencisi guneyoktay@hotmail.com

AYDINLANMA 1923

Mitsubishi, Morgan, Du Pont, Philips, Henkel, Siemens, Fiat, Chase Manhattan Bank, Citi Bank... Bu grupların toplantıları çeşitli aktiviteler, akşam yemekleri sırasında veya çalışma grupları biçiminde samimi, kayıt dışı bir ortamda gerçekleşmektedir. Bu toplantılar gizli olup alınan kararlar basına yansıtılmaz.³

Küreselleşme çağı olarak adlandırılan süreci tekeline alarak yönlendirmeye çalışan güç merkezleri, iktidarlarının aracı olan sistemi:

- Sermayenin verimliliğini ve karlılığını olumsuz etkileyecek her türlü güce ve kişiye karşı;
- Sermayenin istediği alana, istediği koşullarda yatırım yapabilmesi ve ticari ilişkilerini sürdürebilmesi için kamu - özel ayırımına karşı;
- Rekabetçi düzende kaybedenleri değil kazananları koruyan;
- Yoksulluktan sistemi değil yoksulu sorumlu tutan

bir anlayışla inşa etmiştir.⁴ Bu durumun sonucu olarak tüm dünyada, giderek büyüyen ve sonu olmayan çeşitli sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, adaletsizlikler oluşmaktadır. Birleşmiş Milletler'in yayınladığı İnsansal Kalkınma Üstüne Genel Rapor'a (1998) göre, "1960'ta dünya nüfusunun en zengin ülkelerde yaşayan yüzde 20'sinin geliri en yoksulların gelirinden 30 kez fazla iken, 1995'te bu fazlalık 82 mislidir" (!) Bütün dünyada, 3 milyara yakın insan -insanlığın yarısı- günde **10 franktan** az bir gelirle yaşıyor.⁵ Dünyada tüm bu gerçeklikler yaşanırken, bizler aynı dünyada her şeyin ne kadar kolaylaştığını, toplumların nasıl da hızla ilerlediğini düşünerek cep telefonlu, siber teknoloji bambaşka ve sanal bir hayatın içinde dünyayı kendi yaşadığımız gibi ya da bize algılatırıldığı boyutuyla görmeye devam ediyoruz. Aslında bu karamsar tablo çözümünü kendi içinde barındırıyor aynı zamanda. Eğer istenirse eğitim, sağlık, beslenme gibi dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğunca karşılanamayan temel ihtiyaçların giderilmesi problemi kolayca giderilebilir. Dünyanın bütün nüfusuna temel ihtiyaçlarını (besin, içilebilir su, eğitim, sağlık) sağlayabilmek için, dünyanın en önde gelen 225 servetinin toplam miktarının yüzde 4'ünü almak yeterli. Dünyanın temel sağlık ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamak, olsa olsa 13 milyar doları gerektiriyor ki, Birleşik Devletler'le Avrupa Birliği'nde yaşayanların yılda parföme harcadıkları miktardır bu...⁶

Uluslararası Anlaşmalar

Küresel emperyalizmin kurumsallaşmasında en önemli role sahip etkenlerden biri de hiç kuşku yok ki uluslararası anlaşmalardır. Uluslararası anlaşmalar, devletler arasında 'karşılıklı bağımlılık' olarak yutturulmaya çalışılan ancak sermaye farkları nedeniyle güçlü devletlerin yararına işleyen ve hiç de adil olmayan bir sürecin meşru kılınmasıdır. Uluslararası anlaşmaların, emperyalist ülkelerce 'ulusal çıkarlara aykırı' bulunduğu gerekçesiyle çok kere uygulanmamış ya da yok sayılmış olduğunu görüyoruz. Öyleyse bu anlaşmalar kim için ve ne için vardır? Bu anlaşmalar, egemen devletlerin güçlerini pekiştirici ve zayıf devletlere karşı baskıları meşrulaştırıcı bir araçtır. Aynı zamanda gücü ulus devletlerin elinden alıp o devletlerin egemenlik haklarına uluslararası bir el koyuş amacına yönelik tehdit unsuru oluşturmaktadırlar. Şimdi bu anlaşmaların en önemlilerine kısaca değinelim:

GATT ve DTÖ: Türkiye'nin de 1951'de imza koyduğu GATT sözleşmesinin amacı ulus devlet yapısından kaynaklanan ulusal koruma duvarlarını kaldırarak uluslararası ticareti devletlerin tek yanlı iradeleri dışında ortak -küresel- bir yapıya oturtmaktır. Bu, ticarete ulusal sınırların kalkması ve yabancı sermayeyle yerli sermayenin -eşit güçte olmaları bile- aynı şartlarda rekabet etmesi anlamına gelir ki, buna da rekabet denemez.

AYDINLANMA 1923

Bu sisteme göre, bir devlet kendi ulusal sermayesini, yabancı sermayeyle rekabet edebilmesi için koruyamayacaktır ve destekleyemeyecektir. Bu anlaşmaya uyulmaması halinde küresel sistem sorunu Uluslararası Tahkim anlaşmasını devreye sokarak çözmektedir.

1 Ocak 1995 yılında DTÖ'nün sessizce kurulmasıyla GATT Anlaşması yerini devletler üzerine denetleme ve yaptırım gücü olan bir örgüte bıraktı. DTÖ, bir anlaşma değil bir örgüttür ve bu açıdan üyelerini izleme ve alınan kararların uygulanmasını denetlemede GATT'tan daha etkilidir. Halen 142 üyesi (devlet) bulunan DTÖ, dünya ticaretinin yüzde 90'ını kontrol ediyor.⁷

IMF ve DÜNYA BANKASI: DTÖ'ye uygulama alanı açmak için "verdiği borç karşılığında emir verme yetkisi alarak" ulus ötesi şirketlerin sömürsünü meşrulaştıracak uygulamalara ve Uluslararası Tahkim gibi, ulus devletlerin yabancı sermayeler üzerindeki ulusal yargı denetimini ortadan kaldıran yasalara zemin hazırlayıcı kuruluşlardır. Büyük ülkelerin her iki kuruluşun kararlarında ödenmiş sermayelerine yaptıkları katkı kadar oy hakkı vardır. Bu da o kuruluşların programlarını kontrol etme olanağı vermektedir.⁸ Dünya Bankası'nın ve IMF'nin Türkiye'deki uygulamaları ulusal ekonominin tarihin en büyük sıkıntısına girmesi sonucunu doğurmuştur. Kamusal alan daraltıldığı gibi, özel alanda da Türk kuruluşları giderek zor duruma sürüklenmişler, küçük ve orta boy kuruluşlar iflas ederek piyasadan çekilmek zorunda kalmışlardır. Uluslararası finans kapitalin Türkiye'yi tam olarak teslim alma programı, enflasyonu önleme görünümü altında günümüzde sürdürülmek istenmektedir. Enflasyon sistemin istediği noktaya geldiğinde, Türkiye de ulusal ekonomik varlık olma niteliğini yitirecektir.⁹

URUGUAY ROUND : 1986 yılında ABD'nin girişimleriyle başlatılan Uruguay Görüşmeleri'nin temel hedefi uluslararası ticaretin önünde bulunan engelleri kaldırarak, gelişmiş ülkelerde ekonomik büyümeyi, istihdamı ve kalkınmayı hızlandırmaktır.¹⁰ Türkiye'de de 1995 yılından itibaren uygulanmaya başlanan bu sözleşmenin temelde 3 maddesi vardır:

1. Bütün ülkeler tarım ve gıda ürünlerinin dış ticaret korumasını azaltacaktır. Bu mallarla ilgili gümrükler 2004 yılına kadar inecektir.
2. Tarımsal üretime iç pazarda sağlanan destekler de uluslararası denetim altına girecektir.
3. Tarım ve gıda ürünleri için yeni ihracat sübvansiyonu verilmeyecektir. Verilmekte olan sübvansiyonlar ise bir takvim çerçevesinde indirilecektir. İhracat sübvansiyonları konusu ileri bir tarihte yeniden görüşülecektir.¹¹

Bu üç maddeden de anlaşıldığı gibi yeni tarım politikaları daha liberal bir dış ticaret ortamı yaratmayı hedeflemiştir. Bundan sonra tarım politikalarını da devletler yerine ulus ötesi tarım tekelleri (ABD'deki "Agriculture Bussines" firmaları) belirleyecektir.¹²

Emek, Sermaye ve Teknoloji Üçlüsü

SERMAYENİN KÜRESELLEŞMESİ: Ulus ötesi şirketler düşük maliyet ve yüksek karlılık hedefleri peşinde, sınırların ötesinde ve dev boyutlu bir biçimde karşımıza çıkmaktadırlar. Bu şirketlerin boyutlarını ortaya koyabilmek artık devletlerle karşılaştırmayı gerektiriyor. Öyle ki, Ford'un ekonomik gücü Suudi Arabistan'dan ya da Norveç'ten büyüktür. Philip Morris'in **yıllık artışı** Yeni Zelanda'nın GSMH'sinden fazladır. 300 uluslararası şirketin toplu varlıkları tüm dünyadaki üretim varlıklarının %25'ini oluşturuyor. Dünya ticaretinin %67'sini 500 büyük şirket denetliyor.¹³ Türkiye'nin en büyük 500 şirketi ise ABD'nin Exxon Mobile şirketinin sadece %33,37'si kadar bir ciroya sahip.¹⁴ Bu karşılaştırmaların ardından, yukarıda değindiğimiz uluslararası anlaşmalar

AYDINLANMA 1923

doğrultusunda hareket eden bir ülke sonunda ulusal sermayesini yabancı sermayeye karşı koruyamaz hale geldiğinde, o ülkede ekonominin ve buna bağlı olarak egemenliğin ve yönetimin hangi güçlerin kontrolüne geçeceği, o ülkede yaşayan her bir bireyin "ucuz iş gücü" olarak hangi güçlerce yönetileceği de anlaşılmış oluyor.

Ulus ötesi şirketler bugün dünya üzerinde hiçbir sınır tanımadıkları gibi, devletler arasında ortaya çıkan bir takım ekonomik ya da siyasal yaptırımların da bu şirketler tarafından kolayca aşılabildiğine dair örnekler vardır. Honda şirketi Tayvan, Güney Kore ve İsrail'in Japonya'ya uyguladıkları ithalat kısıtlamasını, bu ülkelere ABD'deki Ohio tesislerinden araba yollayarak kolayca aşmıştır. Aynı şekilde ABD Başkanı R. Reagan Libya'ya ekonomik ambargo kararı aldığında bir Amerikan mühendislik şirketi bu ülke ile olan 100 milyon dolarlık kontratını İngiltere'deki şubesi üzerine devrederek işine devam etmiştir.¹⁵

MAI ve Tahkim gibi anlaşmalar nedeniyle, az gelişmiş bir ülkenin ulusal sınırları içinde denetlenemeyen ve vergi bile ödemeyen ulus ötesi şirketler dış yatırım için gerekli olan sermayenin %10 - 15 gibi çok küçük bir bölümünü kendi öz kaynaklarıyla karşılarlar. Geri kalan %85 - 90 oranındaki büyük pay, sermaye ihraç edilen ülke kaynaklarından karşılanır. Burada bir miktar borç desteğinden sonra kendi kendini besleyen bir süreç söz konusudur.¹⁶ Oysa, özellikle az gelişmiş ülkelerde yabancı sermayeye sağlanan olanaklar ve yapılan harcamalar kendi ulusal sermayelerine yönlendirilmelidir. Ekonomik kalkınma ve bağımsızlık bu sayede gerçekleşebilir. Uygulamada başarı için az gelişmiş ülkelerde - Türkiye'nin tamamen kendi kaynaklarına ve yerli sermayesine dayanarak yürüttüğü ve tarihinin en hızlı kalkınma yılları olan 1923 - 1938 arası süreçte olduğu gibi- inançlı ve kararlı kadrolara ihtiyaç vardır. Durum böyle gitmeye devam ederse tüm az gelişmiş ülke halklarının sömürüsü ve bu halkların yaşadığı coğrafyanın talanı daha da şiddetlenecektir. Çünkü ulus ötesi şirketler her zaman üretim maliyetlerini ve atık maliyetlerini dışlamak için en karlı bulduğu toprakları tercih eder. Örneğin dev bir kimya fabrikasının, atıklarını gerekli arıtmayı yapmadan çevreye dökmesi, zorunlu arıtma maliyetininin, hava, su ve toprak kirlenmesi sonucu olarak; sağlık sorunları, rahatsız yaşam, kaybedilen iş günleri, şişelenmiş su alma zorunluluğu şeklindeki maliyetlerle bölge insanı üzerine yıkılması demektir.¹⁷

Dünya Bankası'nın önemli iktisatçılarından Lawrance Summers'ın son derece ürpertici açıklaması, ulus ötesi şirketlerin kar güdüsüyle çevreyi ve insan yaşamını nasıl hiçe saydığını ortaya koyuyor. Lawrance açıklamasında "Çevreyi kirleten sanayileri üçüncü dünya ülkelerine kaydırmak gerekir; böylece sanayi kirlenmesinin toplumsal maliyeti aşağılara çekilebilir (...) Üçüncü dünya ülkelerinden bir insanın kanserden ölmesi, ekonomik olarak daha uygundur." diyor. Demek istediği şu: Açlıktan ölmek üzere olan bir Afrikalı'nın sanayi atıkları nedeniyle ölmesi daha uygundur. Hem öyle, hem de bir Batılı'nın maliyeti, güney ülkelerinin halklarını oluşturan insanların maliyetinden çok yüksektir. Bu bakımdan kanser nedeniyle ölmek gerekiyorsa, ucuz maliyetli insanların ölmesi daha ekonomiktir.¹⁸ Yine bunun gibi bir açıklama da kendini dünya tütün tekeli olarak kanıtlamış olan Philip Morris şirketinden geliyor. Şirket Çek Hükümeti'ne sunduğu bir raporla sigaradan kaynaklanan erken ölümler sayesinde Çek Hükümeti'nin yaşlılar için yaptığı sağlık harcamalarından ve emekli maaşı ödemelerinden 30 milyon dolar tasarruf ettiğini ifade ediyor.¹⁹

Küreselleşmenin baş aktörlerinden biri olan Amerika Birleşik Devletleri de küreselleşmeci devlet politikasının insana ve çevreye ne kadar duyarlılık (!) gösterdiğini Kyoto Konferansı'yla kanıtlamış oldu. 1997 yılı Aralık ayında Kyoto şehrinde küresel ısınmanın yıkıcı etkilerinin giderilmesi konusunda gerçekleştirilen ve 150 ülkenin temsilcileriyle yer aldığı BM Uluslararası Küresel Isınma Konferansı'nda imzalanan Kyoto

AYDINLANMA 1923

Protokolü, ABD tarafından "ulusal çıkarlarına aykırı" olduğu gerekçesiyle onaylanmayarak tehlikeye girmişti. Oysa yer küreden atmosfere salınan karbondioksit gazının dörtte birini üretirek²⁰ çevreyi en çok etkileyen ülke yine ABD'nin kendisiydi. ABD, İklim Protokolünü dört yıl süren tartışmalar ve çevreci örgütleri memnun etmeyecek ödümler sonucu Bonn kentinde tekrarlanan BM Uluslararası Küresel Isınma Konferansı'nda "sonunda" onaylamış oldu.

TEKNOLOJİNİN KÜRESELLEŞMESİ: Bilgi - işlem ve iletişim teknolojilerinin inanılmaz bir hızla gelişmesiyle birlikte insanlar dünyanın herhangi bir köşesindeki bilgiye anında ulaşabilmektedirler (Bu aslında sadece internetle tanışık olan dünya nüfusunun %5'i için geçerlidir). Küreselleşmeci düşünürler bu durumu -yanıltıcı propagandalarla- bilginin ve teknolojinin küreselleşmesi olarak sunuyorlar; buna dayanarak küreselleşmenin tüm dünyayı çağdaşlaştırdığını öne sürüyorlar. Kuşkusuz insanların gelişen teknolojiyle beraber bilgiye çok daha kolay erişebilmesi olumlu bir gelişmedir; ancak teknolojiden yararlanmakla teknolojiyi üretmek arasında çok önemli bir fark vardır. Gelişen teknolojiden yararlanmanın küresel çapta yaygınlaşması (!) bir gelişmişlik ölçütü sayılamaz. Ayrıca küreselleşmeci düşünürlerin söylediklerinin aksine teknolojinin küreselleşmesi diye bir şey yoktur. Bir avuç dev şirket dünyaya hakim olurken, dünyanın birçok yerinde yeni üretim faaliyetlerinde bulunurken, söz konusu AR - GE faaliyetleri olduğunda, yatırımlarını kendi ülkelerinde ya da bloklar içinde yoğunlaştırmaktadırlar.²¹ Aynı şekilde, çeşitli patent yasalarıyla kimi bilgisayar programları 50 yılı bulan sürelerde korumaya alınmıştır.²²

Gerçekte bilgi - işlem teknolojileri yine en çok ulus ötesi şirketlerden yana işlemektedir. Günümüzde uluslararası şirketler birkaç tuşla fonlarını bir bankadan bir başka bankaya aktarabiliyorlar, dünya borsalarından yüklü miktarlarda paralar kaldırarak borsaları altüst edebiliyorlar. Kısacası hiç üretim yapmadan -yalnızca tuşlarla- karlarını katlayabiliyorlar. Bu gün yaşananlar bilim ve teknolojideki gelişmeleri bilinçsizce kullanan doğa, insan, emek ilişkisindeki uyumun gerekliliğini göz ardı eden, kısa dönemdeki çıkarı öngören tekeli kapitalizmin bize ulaştırdığı ekonomik ve siyasal anarşi dünyasının koşullarıdır. Oysa bilim bize, 'yönetenler değerleri toplumla paylaşmadan, kendi çıkarlarına uygun kesimlere yönlendiriyorlarsa toplumsal sorunlar kaçınılmaz olur' demektedir²³. Olması gereken, yöneten konumundaki güçlerin insanlığın yararına olan tüm gelişmeleri insanlıkla paylaşmalarıdır. İşte küreselleşme ancak bu noktada yararlı bir olgu sayılabilir.

EMEĞİN KÜRESELLEŞMESİ: Küreselleşme sürecinin yarattığı istikrarsızlıklar dünya üzerinde, çok ciddi rakamlarla ifade edilecek kaçak göç ve sığınma hareketine neden olmuştur. 1995 yılı itibarıyla uluslararası sığınmacıların sayısı 17 milyona yaklaşmıştır. Sadece Balkanlar'da yaklaşık 1 milyon insanın fiili sığınma talepleriyle sonuçlanmıştır. 1990'lı yıllarda iç savaş Somali'de 1 milyon, Ruanda'da 2 milyon insanı komşu ülkelerde sığınmacı olmaya itmiştir. Ayrıca Körfez Savaşı sonrası sayıları 1,5 milyona yaklaşan Kuzey Irak Kürtleri ve Türkmenleri Türkiye'ye ve İran'a sığınmak zorunda kalmıştır²⁴. Hızla büyüyen bu göç dalgasının temel nedenlerini dinsel, etnik çatışmalar ve yoksulluk olarak belirleyebiliriz. Ulus Devletlerin bittiği ve tüm sınırların ortadan kalkması gerektiği söylemine göre değerlendirdiğimizde bilginin, teknolojinin ve sermayenin hiçbir sınıra takılmadan özgürce dolaşımını sağlayan sistem, yeni bir hayat kurup insanca yaşamak umuduyla yollara düşen insanlara -emekçi kitlelere- sermayeye tanıdığı özgürlüklerin ne kadarını tanıyor? Bu sorunun yanıtını, insanca yaşayabilmek için hayatları pahasına Batı'ya göç etmeye çalışan ancak Akdeniz'de, Ege'de ve Adriyatik'te yakalanarak geri gönderilen kadınlı çocuklu yüz binlerce göçmen vermiyor mu? Onlar, Batı'nın emeğe sınırlarını kapatışının en yakın tanığı oldular.

AYDINLANMA 1923

Batı'nın emeğe karşı sınırlarını kapatmaktaki temel nedenleri kısaca ele alırsak; bunun iki nedeni vardır:

- Bu sistemde şirketler; sanayileşmesi oldukça geri, kalabalık nüfuslu, işsizliği yüksek, dolayısıyla düz işçi emeğinin çok ucuz olduğu yerlerde üretim yaparak iş güvenliği ve -daha önce değindiğimiz- çevre sağlığı gibi maliyetlerden de kolayca kaçabiliyor, kadın ve çocuk işçi çalıştırabiliyor. Nike'nin üzerinden durumu açıklayalım:
 - a- ABD'deki merkezde yalnızca 'tasarım', stratejik fayda/maliyet hesapları ve küresel düzeyde pazarlamanın koordinasyonu yapılır.
 - b- Üretim, bütünüyle Uzakdoğu'da yerel bağımsız taşeron şirketlere yaptırılır.
 - c- Üretim kalitesi çok sıkı denetlenir.
 - d- En düşük üretim maliyetleri tutturulur.
 - e- Ücretlerde yükselme olursa daha düşük ücretli bir başka yere, bir başka ülkeye geçilir.
 - f- Pazarda moda gelişmelerine çok çabuk uyum sağlanır.

Şirketin (1992 yılı itibarıyla) 40 fabrikası var, ama 1988'den bu yana yani 5 yıl içinde, 20 tanesini kapatıp 35 tane yenisini açtı. Bu büyük hareketliliği Nike'nin başkan yardımcısı David Taylor şöyle açıklıyor: "Sürekli yeni üretim yerleri arıyoruz. Bize neden Doğu Avrupa'da üretim yapmadığımızı soruyorlar. Ama şu kanaate vardık ki, en iyi üreticiler Asya'da." Elbette Taylor 'en iyi' derken sadece işçilik kalitesini kastetmiyor²⁵. Görüldüğü gibi ulus ötesi şirketler üçüncü ve dördüncü ülkelerdeki emekçi kitleyi sınırlara hapsederek gittikçe köleleştirebilmektedirler. Bu sistem ancak emeğin küreselleştiği (serbest dolaşım hakkı ve uluslar arası haklar) bir ortamda işleyemez.

- Emekçi kitlelerin göç etmeyi düşündükleri Avrupa ve Amerika kendi işsizlik sorunlarıyla boğuşmaktadır. Bugün Avrupa'nın genç işsiz nüfusu milyonlarca ifade edilmektedir. ABD'nin durumu da hiç farklı değildir. Batı'da üretim sisteminin insana daha az ihtiyaç duyan bir sürece girmesi nedeniyle işsizlik sorununun uzun yıllar devam edeceği anlaşılmaktadır.

Bunun yanı sıra, sınırlara hapsedilen emekçi kitlelerin, haklarını arama olanakları hızla yok edilmektedir. Sendikaların soysuzlaştırılması, giderek yok edilme sürecine girmesiyle beraber emekçilerin artık tutunacak tek dalı kalmıştır: "sosyal devlet". Sosyal devlet anlayışının uygulanabilmesi güçlü bir devlete bağlıdır. Sonuç olarak emekçi kitlelerin önünde iki seçenek kalmıştır. Ya ulus devleti ayakta tutarak hak ettikleri sosyal koşullara ulaşmak, ya da küreselleşme emperyalizmin boyunduruğunda hızla köleleşmektir.

Postmodernizm

Küreselleşme'nin bir diğer adı "Yeni Dünya Düzeni"ni postmodernizme değinmeden açıklamaya çalışırsak kavramı yarım bırakmış oluruz. Çünkü postmodernizm bir bakıma Yeni Dünya Düzeni'ni dillendiren, onu kitlelerin gündemine sokan ve giderek kitleleri etkisi altına almaya çalışan önemli bir araçtır.

Önce genel olarak 'modernizm'i tanımlamaya ihtiyacımız var. Modernizm, Avrupa'da Rönesans, Reformasyon ve bunları izleyen 'Aydınlanma' devrimlerinin ürünü olan yepyeni bir çağ (Modernite) ve düşünce biçiminin adıdır. Modernizmin yarattığı bireylerin özgürleşmesi ve aklın her türlü dogmanın önüne geçmesi süreci insanlığı kadercilikten kurtararak kendi geleceğini kendisinin belirleyeceği düşüncesini doğurmuştur. Bir başka anlatımla, modernizmle birlikte insanlığın kendi tarihini kendisinin yarattığı temel düşüncesi insanlık tarihindeki köklü değişimlerin başlangıcı olmuştur. Bu sayede, ilerleyen

süreçte, egemenliğin kaynağı bilinen bir ifadeyle 'gökyüzünden yeryüzüne' inmiş ve kudretini Tanrı'dan aldığını iddia eden monarşik yönetimler yıkılarak yerlerini ulusal yapılara terk etmiştir. Yine aklın özgürleşmesiyle ve laik bir anlayışın ön plana çıkmasıyla bilim ve teknikte çok büyük ilerlemeler gerçekleşmiştir. Tüm bunların yanı sıra açıklanması gereken birçok gelişme vardır ancak konumuzdan uzaklaşmamak için daha fazla açıklamaya yer vermeyeceğim. Sözünü ettiğim gelişmelere bakarak modernizmin bugün bile kendini tamamlamadığını görürüz. Üçüncü Dünya'nın önemli neo-Marksist düşünürlerinden olan Samir Amin de "Modernite, insanlığın kendi tarihini yapması anlamına geliyorsa, ömrünü tamamlamaktan çok uzaktır." görüşünü öne sürüyor²⁶.

Gelelim postmodernizme (modern ötesi/moderni aşmak). Postmodernizm ulus devletlerin yıkılmasını, parçalanmasını ve giderek dağılmasını kolaylaştıran bir düşünce biçimidir²⁷. Bu düşünce biçimi ile Küreselleşme birebir örtüşmektedir. Postmodernizm adı altında, tüm dünyayı yeniden modernizm öncesi koşullara ve kurumlara hazırlayan ve Ortaçağ'a dönüş sürecini hazırlayan düşüncelerin öne sürüldüğünü görüyoruz.

Postmodernist düşünürler Berlin Duvarı'nın yıkılışını ve SSCB'nin çözülüşünü örnek göstererek 'büyük anlatı'ların (ideolojilerin) insanlığı yüzlerce yıl peşinden sürükleyen bir 'mit'ten başka bir şey olmadığını öne sürmektedirler. Postmodernistlere göre artık tüm ideolojiler ölmüştür ve tarihin sonuna gelinmiştir. Çünkü kapitalist sistem uygarlığın son aşamasıdır ve bu sistemden çıkış yoktur. Bu arada, uygarlığın sonuna gelmesiyle ulus devletlerin varlık nedeninin de ortadan kalktığını, ulusal kimliklerin (üst kimlik), alt kimlikler üzerinde bir baskı unsuru olduğunu ve bu nedenle ulus devletlerin yıkılması gerektiğini iddia etmektedirler.

Doksanlı yıllarla birlikte küreselleşmeci emperyalizmin dünya üzerinde estirdiği postmodernizm rüzgarıyla dünya üzerindeki her türlü köktendinci ve etnikçi akımlar desteklenerek az gelişmiş ülkelerde ulus devletlerin parçalanmaları ve yerlerine dinsel ya da etnik temelli yeni devletlerin kurulması planlanmıştır. Afganistan'da ABD'nin etkisiyle yönetimi ele geçiren radikal İslamcı Taliban Örgütü, özellikle Almanya'nın etkin politikaları sonucu parçalanmış Yugoslavya'nın yerine ortaya çıkan küçük etnik temelli devletler, SSCB'nin çözülüşünün ardından Kafkasya'da Ermeni - Azeri çatışması, Ruanda ve Zaire başta olmak üzere birçok Afrika ülkesinde küreselleşmeci emperyalizmin beslediği din ve ırk savaşları hep bu süreçle ilişkilidir.

İçinde bulunduğumuz dönemde küreselleşme ve postmodernizm olgularından Türkiye de yoğun bir şekilde etkilenmekte, Türkiye Cumhuriyeti Ulus Devleti birçok koldan sarsılmaya, parçalanmaya çalışılmaktadır. Türkiye içinde alt kimlikler, cemaat tipi yaşamlar, federasyona dayalı devlet modelleri sürekli olarak gündeme getirilmektedir. Türk Dünyası üçüncü bin yıla girerken bir ikilem içine sürüklenmiştir: ya yirmi birinci yüzyılın çağdaş aydınlanma modeliyle Türk Dünyası üçüncü bin yılda kendi geleceğini arayacaktır, ya da küreselleşme süreci bir silindir gibi her şeyi ezip geçtiği gibi Kemalist Türkiye'yi de ezip geçecek, her şeyi çöktürttikten sonra kendi istediği siyasal ve sosyal düzeni kuracaktır²⁸.

Sonuç

Bu konudaki tüm tartışmalar yine gelip küreselleşme - ulus devlet çelişkisine dayanmaktadır. Çünkü dünya ekonomik ve siyasal sisteminin en temel çatışması küreselleşme ve Yeni Dünya Düzeni adı altında ulus ötesi şirketler, uluslararası anlaşmalar, kurumlar vb. birçok araç sayesinde küresel emperyalizmi dayatmaya çalışan 'merkez' ile tüm bu araçlar karşısında mücadele etmesi gereken 'çevre' arasında olmuştur. Çevre uluslarının önünde tam bağımsızlığı korumak adına tarihin keskin bir dönemeci

AYDINLANMA 1923

belirmiştir. Geçtiğimiz yüzyılın başında emperyalizme karşı verilen mücadeleler sonucu kurulan ulus devletler bu yüzyılda yine aynı emperyalist güçler tarafından tehdit edilmektedirler. Bu kez silah ekonomi olmuştur. Bu tehdidi ortadan kaldırmak için çevre ülkelerde ekonomik, siyasal ve sosyal alanlarda yine bir anti-emperyalist mücadeleye ihtiyaç vardır. Mücadelenin amacına ulaşabilmesi için ulusal düzlemde tam bağımsızlık, sosyal devlet ve ulusal ekonomi anlayışından ödün vermeyecek aydın kadroların iktidarı gerekmektedir. Uluslararası düzlemde ise YDD'nin uluslararası çaptaki ekonomik yönetim sistemine karşı bölgesel ve küresel anlamda ekonomik ve siyasal yönetim kurumları oluşturulmalıdır. Bu kurumların temel amacı 'çevre' ile 'merkez' arasındaki ekonomik dengeleri oluşturmaya yönelik politikalar geliştirmek ve çevre ülkelerin kalkınması doğrultusunda planlar üretmek olmalıdır. Böyle bir sistemde merkez-çevre çatışması son bulabilir ve Mustafa Kemal Atatürk'ün geçen yüzyılın ilk yarısından gördüğü "uluslararası uyum ve ahenk çağı" başlayabilir.

Tüm bunlar elbette hayal değil, yeter ki insanlık daha eşit, daha adaletli ve daha yaşanabilir bir dünya için inançlı ve kararlı olsun. Emperyalizmin silahları -geçen yüzyıldaki gibi- yine güçlü görünüyor, ancak mazlum milletlerin de yine kaybedecek hiçbir şeyi kalmamıştır; inanç ve kararlılıktan başka...

KAYNAKLAR

- 1 Tanilli, S., 2000, İnsanlığı Nasıl Bir Gelecek Bekliyor, Adam Yayınları, s:119.
- 2 Korten, D.C. 1996, When the Corporations Rule the World, Kumarian Press, özet çeviri
- 3 Korten, D.C. 1996a.g.e.
- 4 Minibaş, T.,2001, "Adı Kapitalizm", Kapitalizmin Kaleleri-II, Türkiye MAI ve Küreselleşme Karşıtı Çalışma Grubu, s:6.
- 5 Tanilli, S., 2000, a.g.e., s:121.
- 6 Tanilli, S., 2000, a.g.e., s:121.
- 7 Yılmaz, G., 2001, Kapitalizmin Kaleleri-II, Türkiye MAI ve Küreselleşme Karşıtı Çalışma Grubu, s:22
- 8 Korten, D.C.,1996. a.g.e.
- 9 Çeçen, A., 2001, Türkiye Cumhuriyeti Ulus Devleti, ASAM Yayınları, s:
- 10 Şahinöz, A.,1998, "GATT ve Tarım Anlaşmaları ve Türkiye", AB ve GATT Karşısında Türk Gıda Sektörü, SET-BİR, 1998, s:106.
- 11 "AB ve GATT Karşısında Türk Gıda Sektörü", SET-BİR Raporu, 1998, s: 12-13.
- 12 Aylık Köylü Gazetesi, Şubat 2001
- 13 Aydoğan, M., 1999. Bitmeyen Oyun, Kuvayı Milliye Yay.,
- 14 Milliyet Gazetesi, 26 Temmuz 2001
- 15 Korten, D.C., 1996 a.g.e.
- 16 Aydoğan, M., 1999 a.g.e.
- 17 Korten, D.C., 1999 a.g.e.
- 18 Günel, B., 2000, "Küreselleşme ve Emperyalist Kültür Kuşatması", Papirüs Dergisi, Sayı: 45, Kasım 2000
- 19 www.ntvmsnbc.com
- 20 "Kyoto, ABD'ye Karşın Yaşatılacak", Cumhuriyet Gazetesi, 24 Temmuz 2001
- 21 Yaşar, M., 1998. "Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye -I", Aydınlanma 1923 Dergisi, Sayı: 21.
- 22 Ögüt, K, 1996."Küreselleşme -Ulus Devlet", Aydınlanma 1923 Dergisi, Sayı:7.
- 23 Kumbasar, A., 2001, "Ulaşım, İletişim ve Kaçınılmaz Küreselleşme", Cumhuriyet, 14 Ekim 2001
- 24 Dağı,İ.D., 2000. İnsan Hakları Küresel Siyaset ve Türkiye, Boyut Kitapları, s: 71-72.
- 25 Güvenç, N.,1998, Globalizm, BDS Yayınları, s:103-104
- 26 Amin, S.,1999, Kapitalizmin Hayaleti, Sarmal Yayınevi,
- 27 Çeçen, A., 2001 "Küreselleşme Süreci Karşısında Türk Aydınlanma Devrimi", Aydınlanma 1923 Dergisi, Sayı:36.
- 28 Çeçen, A., 2001. Türkiye Cumhuriyeti Ulus Devleti, ASAM Yayınları, 2001.